

Forsvarsdepartementet
Postboks 8126 Dep.
0032 OSLO

Oslo, 28.08.2023
Vår ref. 23/1242-13
691.0/MABR

Deres ref. 2023/749-5/FD II 1/SUST

Att:

Høring NOU 2023:14 - Forsvarskommisjonen av 2021 - Forsvar for fred og frihet

Landsorganisasjonen i Norge (LO) har mottatt Forsvarskommisjonens NOU 2023:14 - Forsvar for fred og frihet på høring.

LO vil også vise til vårt tidligere felles innspill til Forsvarskommisjonen og Totalberedskapskommisjonen som danner utgangspunkt for LOs kommentarer til denne høringen.

1. INNLEDNING

LO mener at Forsvarskommisjonen har lagt frem en god og troverdig rapport, og LO støtter i all hovedsak opp om innholdet i rapporten. Det gjelder både beskrivelsen av den sikkerhetspolitiske situasjon vi nå går i møte, samt flere av de forslagene som kommisjonen fremmer. LO mener at hovedretningen som er satt er bra, både politisk, økonomisk og militært.

Rapporten beskriver en alvorlig sikkerhetspolitisk situasjon som mest sannsynligvis vil vedvare, og foreslår relevante og gode anbefalinger for hvilke tiltak som vil være nødvendige. Dette gjelder tiltak som må og bør iverksettes raskt, som også de mer langsiktige. LO støtter kommisjonen sin hovedanbefaling om det behøves en kraftfull og rask satsning på forsvaret og beredskap. Forsvaret må være i stand til å beskytte både egne og allierte styrker. Det må beskytte befolkningen og sikre politisk handlingsrom.

For å klare å møte utfordringene som kommisjonen tar opp må vi ha et forsvar med større utholdenhet enn i dag, noe som krever en større struktur. LO støtter de anbefalingene som er lagt frem av både Forsvarskommisjonen og Forsvarssjefen når disse vektlegger en særlig styrking av det maritime domenet, en større hær, et styrket heimevern, mer luftvern og et bedre cyberforsvar.

Fremtidens sikkerhetspolitikk krever at Forsvaret er rustet opp for både nye typer trusler og en tradisjonell krigføring. En forsvarssektor med tilstrekkelige ressurser vil være et fundament ikke bare for totalforsvaret, men også for totalberedskap. Russisk invasjon i Ukraina har vist at en krig er en massiv trussel for miljø; utryddelse av dyre- og plantearter samt ødeleggelse av økosystemer som medfører store miljøskader og kraftige tilbakeskritt for klimaarbeidet. Å unngå krig gjennom fredsarbeid og høy forsvarsevne vil være essensielt for framtiden.

2. PRIORITERTE PROBLEMSTILLINGER

LO stiller seg bak Forsvarskommisjonens hovedanbefaling om en styrket nasjonal forsvarsevne.

Landsorganisasjonen i Norge

Torggata 12, N-0181 Oslo E-post: lo@lo.no www.lo.no Telefon: +47 23 06 10 00 Organisasjonsnummer: 971 074 337
Kontonr.: 9001 07 00182 Faktura på e-post: 971074337@autoinvoice.no Elektronisk faktura (EHF): 9908:971074337

2.1 Ambisjon

Ref. rapportens pkt. 11.7, 12.2 og 12.3:

LO støtter hovedinnretningen og ambisjonen som Forsvarskommisjonen setter frem i rapporten. Det er avgjørende at Forsvaret dimensjoneres for krise og krig, hvor krigens krav er styrende for styrking av forsvarsevnen.

2.2 Samfunnforsvar

I likhet med kommisjonen er LO opptatt av at forsvaret av Norge ikke kun er et militært anliggende, men en oppgave for hele samfunnet, inklusive næringsliv og frivillighet gjennom totalforsvarskonseptet.

Ref. bl.a. rapportens kap. 5 og pkt. 15.4.2:

Som kommisjonen ser LO et behov for å styrke sektorovergripende kunnskap om trusselbildet (situasjonsforståelsen), med vekt på sammensatte trusler. Dette kan være villedende og polariserende informasjon overfor befolkningen, noe som kan skape usikkerhet og undergrave det norske tillitssamfunnet. Til dette hører digitale angrep som også er rettet mot ulike deler av det sivile samfunn, inklusive enkeltpersoner. Kommisjonen understreker et behov for å bygge motstandsdyktighet i samfunnet og befolkningen.

Vi viser til LOs innspill til både Totalberedskapskommisjonen og Forsvarskommisjonen, der vi argumenterer for nødvendigheten av et «motstandsdyktig tillitssamfunn». LO oppfordrer regjeringen til å legge sterkt vekt på verdien av tillit i et samfunn. Etter LOs syn er tillitssamfunnet vår fremste underliggende beredskapsmekanisme: Tillit mennesker imellom, tillit mellom folk og myndigheter, og folks tillit til vårt forsvar. Utsatt for sammensatt virkemiddelbruk gjennom hybrid krigføring, er tilliten i det norske samfunnet vårt viktigste vern. Derfor må vi være forberedt på at dette tillitsfundamentet er noe av det første som angripes ved påvirkningsoperasjoner, med forsøk på å så splid, og å svekke tilliten som samfunnslim. LO har derfor spilt inn tiltak og mekanismer som kan bidra til å styrke befolkningens bevissthet og årvåkenhet.

Ref. rapportens pkt. 3.4 og kap. 13:

LO slutter seg til kommisjonens vurderinger av totalforsvarskonseptet når det gjelder dets betydning og behovet for en ytterligere revitalisering og styrking. Dette gjelder også forsterkning av plankapasitet og samvirkeøvelser. LO ser at kommisjonen, i likhet med forsvarssektoren, peker på totalforsvaret som for fragmentert, med uklare ansvarsforhold og at det er vanskelig å få oversikt over ressursbruk.

Ref. særlig rapportens pkt. 3.4.4, 5.5, 13.3 og 13.5:

LO er tilfreds med at Forsvarskommisjonen har et balansert syn på bortsetting av tjenester til private aktører, og at den anbefaler en gjennomgang av bruken av strategiske partnerskap. Vi viser til vårt innspill til kommisjonen (pkt. 5) hvor vi etterlyser en klargjøring av hva som er en forsvarlig grad av bortsetting sett ut fra operative krav, og ikke økonomiske eller andre vurderinger. LO forventer å bli involvert når regjeringen starter gjennomgangen av dette.

LO har oppfordret begge kommisjonen til å sørge for at beredskapshensyn og forsvarsevne blir tillagt større vekt når det vurderes/inngås kontrakter med private aktører. Vi har sett en utvikling der stadig mer av vedlikeholdet utføres av private aktører utenfor forsvaret, som følge av strategiske

samarbeidsavtaler. Slike avtaler må komme i tillegg til - og ikke i stedet for - den kompetanse og kapasitet Forsvaret selv skal ha.

2.3. Norsk forsvarsindustri

Norsk forsvarsindustri er en fundamental del av det norske totalforsvaret. LO mener at det av sikkerhets- og beredskapshensyn er avgjørende at Forsvaret bidrar til høy selvforsyningsgrad for produksjon av forsvarsmateriell i Norge. Dersom Norge skal opprettholde teknologiske fortrinn og bidrag til forsvarsindustribasen, må staten vise vilje til å ta risiko på langsiktig forskning og kontrakter, samt opprettholde sitt deleierskap i sektoren. Sikkerhets- og forsvarsindustrien må kunne utvikle, produsere og understøtte forsvarsmateriell, systemer og tjenester innenfor teknologi- og kompetanseområder som er viktige for nasjonale sikkerhetsinteresser.

Innovasjon og produktutvikling skjer i nært samarbeid med allierte og med bakgrunn i den løpende internasjonale utviklingen. For norsk forsvarsindustri betyr dette tilgang til kompetanse og løsninger som vi ellers ikke ville hatt. For norsk forsvarsindustri er det derfor helt avgjørende at det ved innkjøp av utenlandsprodusert materiell inngås gjenkjøpsavtaler, hvor norsk industri blir en del av teknologiutviklingen.

2.4. Styring og ledelse

Ref. rapportens pkt. 3.3 og kap. 15:

Som kommisjonen er LO opptatt av styringen av og innenfor Forsvaret. Kommisjonen viser til fragmenterte og kompliserte prosesser som også dårlig gjennomføringsevne. Mye av dette skyldes uklare ansvarsforhold.

LO finner det foruroligende når kommisjonen viser til manglende ansvarsavklaringer mellom etatene i forsvarssektoren, uklar oppfatning av ansvars- og arbeidsdeling mellom FD og Forsvaret, og til dels innen etaten Forsvaret, og at forsvarssektoren vurderes som for fragmentert. Forsvarskommisjonen anbefaler en helhetlig gjennomgang av ansvar, roller og myndighet i Forsvaret, Forsvarsbygg, FFI og Forsvarsmateriell når det gjelder organisering, modernisering og effektivisering. Samtidig må Forsvarssjefens dobbeltrolle som fag- og etatssjef gjennomgås og avklares.

LO noterer at regjeringen har iverksatt interne prosesser for å tydeliggjøre ansvar som del av en tillitsreform i forsvarssektoren. I den sammenheng vil LO peke på følgende. For det første må Forsvarssjefen som institusjon gis større tillit, dvs. mandat og myndighet til å kunne styre alle sine kritiske innsatsfaktorer, inklusive personell, materiell og eiendom. For det andre må også sjefer på nivået under (DIF-sjefer) få større tillit til å løse sine oppdrag innen gitte rammer og med helt overordnede mål, men uten overordnet detaljstyring.

Forsvarskommisjonen stiller berettigede spørsmål ved sider av styringen. LO er opptatt av størst mulig forsvarsevne ut av samfunnets investering i forsvar, og ser med forundring og uro på prosesser som har vist seg lite hensiktsmessige, enten organisatorisk eller økonomisk, og som med unødig stort tidsforbruk har bidratt til en lavere forsvarseffekt.

Ref. rapportens pkt. 15.2:

LO deler kommisjonens bekymring når det gjelder forsvarssektorens evne til planlegging og gjennomføring når det nå tas til orde for en nødvendig og sterk oppbygging av store deler av Forsvaret.

I tillegg til mekanismer for å styrke sektorens bemanning bør regjeringen se på modeller for å utnytte de ressurser som finnes i statlig og offentlig sektor bedre. Det bør ses på muligheter for kompetanseutlån og -utveksling, noe som også vil være en kompetanse- og karrierebyggende mekanisme for den enkelte arbeidstaker. Dette vil samtidig bidra til økt tverrsektoriell kompetanse, som har en egenverdi i en beredskapsmessig sammenheng.

Ref. rapportens pkt. 15.2.5:

LO støtter Forsvarskommisjonens anbefaling om at det etableres en ny ordning for både utvikling og evaluering av VOE-regimet (vurdering av operativ evne) og videre hvordan dette bør gjennomføres.

Ref. rapportens pkt. 15.5.2:

LO støtter tilrådingen om en nasjonal sikkerhetsstrategi. Dette er i tråd med forslaget fra våre forbund NOF og NTL Forsvar i prosjektet Forsvarslinjer (2016). Her ble det også tatt til orde for en sektorovergripende trusselvurdering som et nødvendig grunnlag for langsiktig planlegging og prioritering. Vi ser dette som helt fundamentalt for utvikling av en totalberedskap og en styrking av totalforsvaret.

Ref. rapportens pkt. 15.2.3:

LO har ikke noen klar formening om hvordan forsvarssektoren skal organiseres, men legger som kommisjonen til grunn at Forsvaret er den del av sektoren som skal og må levere kampkraft. De andre etatene er til for å sette Forsvaret i best mulig til å forsvare land og folk. LO vil videre peke på kommisjonens forslag der Forsvarssjefen må få en relativt sterkere stilling i sektoren med en styrket forsvarsstab som et strategisk instrument.

2.5 Behov for en styrking av forsvaret

LO er enig i Forsvarskommisjonen at det er et behov for en generell og gjennomgripende styrking av Forsvaret. Dette handler om en kontinuerlig modernisering av Forsvaret, som også behovet for et større volum på strukturen, mer personell og materiell, for å få en nødvendig økt utholdenhet.

Ref. rapportens pkt. 3.4.4, 12.2.2 og 17.2.3:

LO støtter kommisjonens hovedprioriteringer. Det innebærer å få eksisterende struktur til å virke optimalt. Strukturen må settes i bedre beredskapsmessig stand, noe som innebærer forsvarlige lagerbeholdninger når det gjelder ammunisjon, reservedeler og drivstoff, samt personlig utrustning for personellet. Markedsprinsipper som «just-in-time»-praksis, kan ikke legges til grunn for beredskap, verken militært eller medisinsk. Det er nødvendig å øke beholdningen av kritisk materiell umiddelbart.

Ref. rapportens pkt. 3.2.6, 10.6 og 13.6:

Til dette hører også nasjonal produksjon, og/eller nordisk og annet alliert samarbeid om produksjon av materiell der egen industri kan levere. Kommisjonen peker på at erfaringer fra Ukraina viser at konvensjonell krigføring også er en industriell krigføring, hvor produksjonsevne kan være avgjørende. Her viser eksempelet med utvidelsen av kapasiteten ved Nammo at det er nødvendig med handlekraft fra både industri og myndigheter.

I en globalisert økonomi er produksjons- og leveranselinjene lange og komplekse, og dermed sårbare. Det er derfor nødvendig å se på forsyningssikkerheten og forsyningsberedskapen for militært materiell og andre innsatsfaktorer som sikrer vår beredskap og forsvarsevne.

Ref. rapportens pkt. 12.3.4:

LO støtter en styrking av Forsvarets maritime kapasiteter. Dette gjelder evnen til å opprettholde et oppdatert situasjonsbilde, vise tilstedeværelse og synliggjøre vår kontroll i det maritime domenet. Som kommisjonen har LO tatt til orde for å styrke kontroll og forsvar av kysten.

I LOs innspill (jf. pkt. 11 «Styrket kystforsvar») oppfordrer vi kommisjonen til å identifisere sivile og militære sårbarheter ved kysten. Denne oppfordringen håper vi at regjeringen vil se på. Sårbarhetene må synliggjøres for å kunne settes inn i en totalberedskapssammenheng. LO vil bl.a. peke på kystens betydning for transport av forsyninger i krise og krig. Dette gjelder forsyninger også til sivilbefolkningen, ut over kapasitet for alliert forsterkning. Vi anser havnekapasiteten, spesielt fra Ofoten og nordover som særlig viktig, og oppfordrer til en vurdering av kapasiteten især på Finnmarkskysten.

LO støtter kommisjonens ønsker om å standardisere store deler av Sjøforsvarets overflatestruktur. Det anbefales å anskaffe fartøyene gjennom et sivilt program, basert på sivile standarder og løsninger. Standardiserte fartøy reduserer investeringskostnadene og styrker evnen til å vedlikeholde, oppdatere og bemanne fartøyene på en bærekraftig måte i samarbeid med en konkurranseutsatt næring. LO mener ut fra beredskapsmessige og sikkerhetsmessige årsaker at disse båtene må bygges ved norske verft og at man bør starte opp prosessen med et pilotfartøy snarest. Sivil skipsdesign kombinert med fleksible militære oppdragspakker, vil gi betydelige kostnadsbesparelser.

Gitt målet om å redusere Sjøforsvarets anskaffelses- og vedlikeholdskostnader samt å redusere klimautslipp, vil standardiserte fartøy også høste gevinster i form av enklere drift, utdanning, oppgradering og opplæring.

Ref. rapportens pkt. 2.5.6 og 12.3.5:

LO legger til grunn at vi må ha et styrket, balansert nasjonalt forsvar som fortsatt er alliansetilpasset. LO støtter den maritime satsingen som kommisjonen anbefaler. Samtidig ønsker LO å understreke viktigheten av en sterk landstridsevne for å sikre nasjonal kontroll og politisk handlefrihet.

Den foreslåtte styrkingen av Hæren er derfor et minimum. Det er nødvendig med både en komplettering av Brigade Nord, oppbygging av en brigade i sør, og en styrking av Finnmark landforsvar, som en de facto tredje brigaderamme. Samtidig etterlyser LO en tydeligere ambisjonsavklaring for Heimevernet, jf. alternativene i FFIs studie av det framtidige HV, og spesielt nivå 4: Slagkraftig sikring og innsats, inklusive en maritim evne. LO vil anbefale regjeringen å tydeliggjøre at dette må være den valgte ambisjon for utviklingen av Heimevernet.

Ref. særlig rapportens pkt. 12.3.5 og 12.3.7:

Et balansert forsvar er én forutsetning for troverdig fellesoperativ evne. En annen forutsetning for den skisserte utviklingen av en multidomene-tilnærming er en kraftig styrking av Forsvarets IKT-systemer og cyberkapasitet. Forsvaret moderniseres ytterligere med digitalisert høyteknologi, og den operative evnen avhenger i svært stor grad av disse systemenes kvalitet og oppetid. Se også pkt. 3.3 i dette innspillet.

Ref. rapportens pkt. 9.5 og 12.3.7:

LO har spilt inn et forslag om en nasjonal dronestrategi med både en militær og en sivil side. Begge dimensjonene er viktig for beredskapen. Forsvaret har for lengst tatt i bruk ulike typer ubemannede farkoster og vil investere i flere. Norge har en moden dronekompetanse med flere ledende utviklere og produsenter. Dette er et område der Norge kan investere i utviklingen av spisskompetanse innen forsvarsrelatert industri, og der vi faktisk trenger egen kompetanse for å produsere systemer som takler krevende forhold i Arktis.

Vi ser det som formålstjenlig at det utarbeides en dronestrategi ut fra en dobbel tilnærming: nasjonal beredskap og industriell kompetanse. Behovet forsterkes av kommisjonens anbefaling om et program for rask innfasing av autonome systemer og motmidler mot slike.

Ref. rapportens pkt. 9.7 og 12.3.8:

LO noterer seg at romdomenet blir en stadig viktigere del av norsk forsvarsstrategi, og vil peke på at Andøya har både et anerkjent fagmiljø og attraktiv infrastruktur for rom-virksomhet. Her er det komplementære fordeler ved å se langtrekkende droner opp mot den sivile aktiviteten til Andøya Space. LO mener at både Norge og NATO trenger å opprettholde Andøya som operativ base, og oppfordrer regjeringen til bruk og bemanning av Andøya flystasjon også etter 2024.

2.6 Innovasjon

LO er opptatt av innovasjon i norsk industri og muligheter innen forsvarsindustrien, som også for Forsvaret og norsk beredskap. Norsk forsvarsindustri er ledende på flere områder, men som LO har pekt på ved flere anledninger, er den i svært liten grad fysisk til stede i kjerneområdet for forsvaret, det vil si i Nord-Norge. Forsvaret, industrien og storsamfunnet har felles interesse av å styrke forsvarsrelatert innovasjon og næringsutvikling, og samtidig se den i en bredere beredskapsmessig og forsvarspolitisk sammenheng.

Ref. rapportens pkt. 3.3.7, 12.2.6 og 13.6.3–13.6.4:

Forsvarskommisjonen mener at Arktis må utnyttes bedre for militær og sivil-militær innovasjon, utvikling, eksperimentering og testing i et reelt og realistisk stridsmiljø. LO har lenge tatt til orde for en slik satsing, og viser bl.a. til initiativet «Innovasjonsbase Nord». Dette kom i stand ved et samarbeid med Bardu kommune, og som kommunen selv har tatt videre. Vi ser et betydelig sikkerhets-, forsvars- og næringspolitisk potensial i f.eks. å tilrettelegge for et «Arctic Battle Lab»-konsept, gjennom et tett samarbeid mellom norsk og internasjonal industri og norske og allierte avdelinger, samt regional, nasjonal og internasjonal akademia.

Regjeringen bør se på dette som en mulighet for å styrke regionen som Norges strategisk høyest prioriterte område. Slike tiltak kan tiltrekke økt alliert tilstedeværelse i alle domene og være en del av terskelforsvaret i nord. LO vil peke på Svendsen-utvalgets vektlegging av innovasjon og eksperimentering for en teknologisk modernisering av Forsvaret. Samtidig bør denne aktiviteten skje nær de operative avdelingene og i størst mulig utstrekning i nord. Dette er en tilnærming som LO gir sin fulle støtte til.

I vårt tidligere innsendte innspill til Forsvarskommisjonen oppfordrer vi til å se på mulighetene for at større deler av FFIs aktivitet kan legges til de operative kjerneområdene i nord. Dette vil etter vår oppfatning styrke samlet forsvarsevne.

2.7 Anskaffelser av materiell

LO er opptatt av at materiellanskaffelser må skje på en kostnads- og tidseffektiv måte, men uten at det går på bekostning av ansvarlig forvaltning eller kvaliteten på leveransene. LO støtter kommisjonens anbefaling om at det som hovedregel skal anskaffes plattformer og systemer som er ferdigutviklet og velprøvd. Samtidig kan det være tilfeller som gjør det nødvendig med tilpasning til bl.a. våre arktiske forhold.

Ref. rapportens pkt. 3.3.4 og 15.2.4:

I innspill til kommisjonen skriver LO at ved større forsvarsanskaffelser bør det stilles krav til leverandøren om etableringen av fysisk nærvær i bruksområdet for anskaffelsen. Dette vil kunne bidra til en større effekt av anskaffede systemer, og samtidig bidra til et teknologisk-industrielt fundament, hovedsakelig i nord.

Et slikt nærvær vil bygge opp under en ny teknologibase og bidra til sysselsetting, med muligheter for lokale virksomhetsetableringer som underleverandører. Videre vil det sikre løpende oppfølging og utvikling av materiellet, basert på faktisk erfaring i det arktiske operasjonsmiljøet. På samme måte må relevante beredskapshensyn tas inn som faktor i konkurransegrunnlag.

I en totalberedskapssammenheng bør det ses på muligheter for felles anskaffelser og vedlikehold mellom ulike etater. Dette vil øke systemlikhet og dermed kompetanse- og kosteffektivitet.

LO er en forsvare av anskaffelsesregelverket for offentlig sektor, men støtter kommisjonen i synet på at mulighetene for hurtiganskaffelser må utnyttes for å redusere ledetider og høyne beredskapen.

2.8. Økonomi

Kommisjonen er tydelig på at budsjettet må økes, og viser til et umiddelbart behov for 30 milliarder kroner og et fremtidig løft på 40 milliarder kroner. Selv om budsjettene har økt de siste årene er ikke dette nok til at Norge oppfyller NATOs mål om at to prosent av bruttonasjonalproduktet (BNP) skal gå til forsvarsmål. LO mener at man må tilstrebe å nå dette målet og støtter regjeringens mål om å nå dette innen 2026.

De siste års hendelser med angrepskrig på det europeiske kontinent og en tiltakende rivalisering mellom USA og Kina, viser at vi må fortsette å styrke det norske forsvaret og den forsvarsalliansen vi er en del av. I likhet med andre europeiske land er vi avhengig av støtte fra USA, samtidig som USA retter fokus mot Sørøst Stillehavet og Kina. Det betyr at Norge og andre medlemsland i Europa selv må styrke sin forsvarsevne.

Kommisjonen tar til orde for en snarlig ekstraordinær økning i sitt budsjett. LO mener at det er viktig at man samtidig får en økonomisk forutsigbarhet. Slik vil det være mulig å planlegge for hvordan en økonomisk overføring best kan bli brukt.

3. ANBEFALINGER SOM MÅ FØLGES OPP

Forsvarskommisjonen gir en rekke anbefalinger til regjeringen. LO vil særlig fremheve enkelte av disse som er viktig at blir prioritert og fulgt opp. Anbefalingene må også ses som en del av utarbeidelsen av en ny Langtidsplan for Forsvaret (LTP):

Evaluering av reformer:

LO støtter kommisjonens anbefaling om en forsert evaluering av Ordningen for militært tilsatte (OMT) og utdanningsreformen URE); ref. side 213. LO mener en evaluering er svært viktig, og at en gjennomgang trolig vil føre til nødvendige endringer i reformene.

Gjennomgang av sikkerhetstjenestene:

LO støtter kommisjonens anbefaling om en gjennomgang av roller, ansvar, organisering av oppgaver og mandater for EOS-tjenestene; ref. side 223 – også sett opp mot en tilsvarende gjennomgang av roller og ansvar i forsvarssektoren.

Gjennomgang av strategiarbeid:

LO støtter kommisjonens anbefaling om et strategiarbeid for utvikling av totalforsvaret, ref. side 227 – basert også på vurderinger og anbefalinger fra den parallelle Totalberedskapskommisjonen.

Gjennomgang av strategiske avtaler og partnerskap:

LO støtter kommisjonens anbefaling om en gjennomgang av systemet med strategiske avtaler og partnerskap, ref. side 239 – sett opp mot behovet for tilstrekkelig kompetanse og kapasitet i egen struktur.

4. OPPFØLGING OG UTDYPING

LO forventer at regjeringen vil gå dypere inn i flere av de problemstillingene som Forsvarskommisjonen tar opp i ny LTP. Samtidig vil det være behov for rask iverksetting av tiltak på flere områder.

4.1. Personelldimensjonen

I likhet med Forsvarskommisjonen fastslår LO at Forsvaret er underbemannet. Dette er en alvorlig situasjon som må prioriteres høyt. Det å beholde tilstrekkelig personell, samt evnen til kompetanseproduksjon er to av de største utfordringene.

Stillingsrammene må økes, kanskje enda mer enn hva kommisjonen har lagt til grunn, det må rekrutteres flere – og flere må beholdes lengre. Det betyr at ståtiden må forlenges. Dette er vesentlig både for å høyne beredskap og operativ evne, og for å få større effekt ut av investeringene i kompetanseutvikling. Kommisjonen er tydelig på alvor i situasjonen, og peker på flere faktorer og tiltak.

LO mener at en oppbemanning er selve forutsetningen for en styrking av vår forsvarsevne og forventer at regjeringen følger opp denne dimensjonen som den aller viktigste. LO vil særlig peke på tre forhold:

a) For mange unge er pensjonsspørsmålet viktig når de skal vurdere sin framtid i Forsvaret. Det er etter LOs oppfatning nødvendig med en snarlig bedring av pensjonsregelverket, der flere variable tillegg blir pensjonsgivende. LO mener dette over tid vil koste langt mindre enn hva dagens høye turnover, og behovet for stadig opplæring av nytt personell koster (økonomisk, som også beredskaps- og sikkerhetsmessig).

b) Familiesituasjonen veier tungt for mange som har etablert seg, og som enten må flytte i tråd med beordringer, eller velger å pendle fra annet hjemsted. Forsvaret er tjent med mindre pendlingsbelastning. Pendling sliter på personell og familier, og bidrar til at medarbeidere slutter. Det trengs bedre tilrettelegging for familier, og LO vil her peke på potensialet som ligger i å bidra til

attraktive utdannings-, jobb- og karrieremuligheter for høyt utdannede medflyttere i forsvarstilknyttet innovasjon og industri, ref. også pkt. 2.6 i dette notatet.

c) Lønnsnivået veier tungt for mange med kompetanse som er etterspurt i privat sektor, ikke minst teknologisk og teknisk personell. Forsvaret er avhengig av virksomhetskritisk fagkompetanse på flere områder, og langt på vei i egne rekker. Det må ses på ulike løsninger for å rekruttere og beholde fagpersonell, inklusive mer fleksible lønnsordninger for i tilstrekkelig grad å kunne konkurrere med privat sektor, men der lønn må være ett av flere insitament.

4.2 Sivil kompetanse

Kommisjonen viser at i tillegg til et endret situasjonsbilde har det norske forsvaret i dag et overforbruk av personell. Samtidig krever stor rotasjon mye ressurser til opplæring. Kommisjonen anbefaler en personelløkning på 20 prosent innen kort tid, og at dette gjelder offiserer, spesialister, økt bruk av sivilt ansatte og reservister.

Forsvarskommisjonene påpeker at den økende konkurransen om de menneskelige ressursene krever modernisering også av personellpolitikken. LO vil understreke at en del av løsningen er å finne en god balanse når det gjelder bruk av sivil- og militær kompetanse. LO mener at sivil kompetanse må brukes der det er hensiktsmessig. Dette kan være kostnadsbesparende og løse flere av rekrutteringsproblemer som finnes i Forsvaret i dag. Fordeler ved sivilt personell er at disse har lengre rotasjonstid enn militært personell og er en verdifull ressurs med opparbeidet erfaringskompetanse som bidrar til kontinuitet ved avdelingene. LO er av den oppfatning at Svendsensutvalgets arbeid ikke er fulgt opp på dette punktet og deler Forsvarskommisjonenes syn om at dette bør gjøres.

4.3 Omstilling og modernisering:

Forsvarskommisjonen mener at et av tiltakene som kan løse utfordringene på personellområdet er å øke utdanningskvotene. Det er klokt, men langt fra tilstrekkelig. Det er både kostbart og tidkrevende å utdanne offiserer og spesialister. Derfor bør den verdifulle militære kompetansen forbeholdes arbeidsoppgaver der hvor dette er en forutsetning.

I dag er mange stillinger i støttefunksjonene, som for eksempel HR og økonomi, militære stillinger. Som nevnt ovenfor mener LO at det er viktig å finne en riktig balanse ved bruk av militært og sivilt personell. På den ene siden vil noen stillinger være åpenbare sivile stillinger, men på den andre siden er det også viktig å hensynta at militært personell kan ha ulike behov i ulike livsfaser i sin karriere. Forsvaret vil i fremtiden være nødt til å rekruttere både sivile ansatte med sivil kompetanse i flere stillinger, som også å øke andel av militært tilsatte.

Det er flere fordeler med sivilt personell. Disse har Kommisjonen skriver at mange omstillingsprosesser har skapt endringstrøtthet i Forsvaret og at Forsvaret ikke har evnet å oppnå de pålagte innsparingene gjennom omstillinger fordi det ikke er balanse mellom oppgaver, struktur og økonomi. Dette er en beskrivelse våre tillitsvalgte i Forsvaret kjenner seg igjen i.

LO ønsker å vise til Modernisering og effektiviseringsprogrammet (M&E) som et eksempel hvor Forsvaret går i motsatt retning av dit kommisjonen peker. Så langt har programmet medført planer som i stort handler om å kutte i årsverk uten at arbeidsoppgaver blir borte eller at det kommer verktøy

som setter personellet i stand til å effektivisere gjennom å jobbe smartere. Et eksempel er prosjektet som legger opp til en kraftig reduksjon av Forsvarsstaben stikk i strid med Forsvarskommisjonen som anbefaler en styrking av staben, både når det gjelder personell og tilførsel av kompetanse for å kunne utvikle, planlegge og styre alle ressursområder og aktiviteter i Forsvaret og forsvarssektoren.

LO mener at modernisering og effektivisering må drives frem der prosesser kartlegges og endres, og teknologi må utvikles og implementeres før det eventuelt gjennomføres en endring av organisering med potensielt nedtrekk i årsverk. Eventuelle reduksjoner i årsverk bør gjennomføres gjennom naturlig avgang. Dette vil gi trygghet for de ansatte under omstilling, og vil sikre at Forsvaret ikke mister kompetanse som et resultat av endringsprosesser.

LO advarer mot å kutte videre i støttefunksjonene. Disse må stå i forhold til den anbefalte økningen av materiell og personell som de skal understøtte.

4.4 Vernepliktinstituttet

LO er opptatt av et forsvar solid forankret i folket, og verdien av et tillitsforhold – en samfunnskontrakt – mellom folk og forsvar. Allmenn verneplikt er fundamentet for denne forankringen, men er i dag allmenn kun på papiret da kun en mindre del av årskullene kalles inn til førstegangstjeneste.

Kommisjonen går inn for å øke inntaket, med en mer diversifisert tjeneste. LO mener at man også må se på muligheter for en større inkludering av flere, som en beredskapsplikt, og ikke bare en verneplikt. Det må være samfunnets samlede beredskapsbehov som er styrende for det faktiske inntaket, ikke kun Forsvarets rekrutteringsbehov. På bakgrunn av rapportene fra de to kommisjonene forventer LO at regjeringen ser på nye og mer omfattende løsninger for framtidens vernepliktinstitutt. LO vil også understreke at det er sentralt at de som gjennomfører førstegangstjenesten representerer et tverrsnitt av befolkningen og at alle grupper er representert. Når antallet som er inne til førstegangstjenesten øker, vil også arbeidsmengden til flere støttefunksjoner øke. Antall årsverk og ressurser til disse støttefunksjonene må derfor økes tilsvarende.

4.3 Beroligelsesdimensjonen

LO registrerer at kommisjonen er noe uklar på begrepet «beroligelse». Begrepet inngår ikke i den dimensjonerende oppgavebeskrivelse, men framholdes i en nordisk kontekst (jf. side 13: «[...] for nødvendig avskrekking og beroligelse»), og sett i sammenheng med tilstedeværelse for kombinert avskrekking og beroligelse (jf. side 112).

LO ønsker at regjeringen drøfter beroligelse opp mot kommisjonens tilnærming med å forebygge og avskrekke. Dette er i tråd med hva kommisjonen selv påpeker behovet for (jf. side 258) – om en særskilt utredning omkring prinsippene for og praktiseringen av norsk avskrekking- og beroligelsespolitikk.

5. AVSLUTNING

LO slutter seg til Forsvarskommisjonens beskrivelse av den sikkerhetspolitiske situasjon og de alvorlige utfordringene som forsvar av Norge står overfor. LO har ikke noen oppfatning av selve forsvarsstrukturens enkelte komponenter og kapabiliteter, og hva kostnadene ved anskaffelse, modernisering og drift vil innebære.

LO er enig med kommisjonen i at beredskap og forsvar handler om politiske prioriteringer, og at vår rettstat og velferdssamfunn har liten verdi hvis det ikke kan forsvares. LO deler også oppfatningen av at

Norge står i en økonomisk særstilling som gir oss handlefrihet til å kunne prioritere økte investeringer i beredskap, samfunnssikkerhet og forsvar. LO støtter anbefalingen om et bredt politisk forlik om et styrket forsvar. Der må det samtidig ligge en forpliktelse til å finansiere de fastsatte planene.

Med vennlig hilsen
LO Norge

Are Tomasgard
(sign.)

Kenneth Sandmo
(sign.)

Saksbehandler: Marianne Breiland

Dette brevet er godkjent elektronisk i Landsorganisasjonen i Norge og har derfor ingen signatur.